

KS. KAZIMIERZ SKOCZYLAS ^{a, @}

 0000-0002-3287-5317

^a Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu; Wydział Teologiczny, ul. Gagarina 37,
87-100 Toruń, kujawsko-pomorskie, PL

[@] KSkoczylas@Diecezja.Wloclawek.PL

SZKOLNE KOŁA CARITAS W DIECEZJI WŁOCŁAWSKIEJ

Słowa kluczowe: Kościół katolicki, diecezja włocławska, wolontariat, wychowanie religijne, Caritas Polska, Szkolne Koła Caritas.

Abstrakt: W latach dziewięćdziesiątych XX wieku odrodziła się Caritas Polska, instytucja pomocowa Kościoła katolickiego w Polsce. Pojawiły się nowe możliwości wyrażania społecznego zaangażowania przez młodzież. Jej aktywność stała się obecna w polskich szkołach i w różnych diecezjach. Artykuł jest próbą przedstawienia rozwoju Szkolnych Kół Caritas w diecezji włocławskiej.

Sekcje: [Wstęp] > 1. Początek Szkolnych Kół Caritas > 2. Podstawy prawne szkolnych kół Caritas > 3. Rozwój aktywności Szkolnych Kół Caritas w diecezji włocławskiej > 4. Obszary aktywności Szkolnych Kół Caritas w diecezji włocławskiej > 5. Proces wychowawczy w Szkolnych Kołach Caritas > [Zakończenie].

Młodzież przejawia dużą wrażliwość i jest zdolna do społecznego zaangażowania. Wyraża to przez różne formy wolontariatu. Po odrodzeniu się Caritas Polska pojawiły się nowe możliwości angażowania się w działalność charytatywną Kościoła katolickiego w Polsce przez polską

KS. KAZIMIERZ SKOCZYLAS (1959–), prof.; 1985, kapłan diecezji włocławskiej; 1986, mgr: teologia (KUL, Lublin); 1992, lic. nauk teologicznych: katechetyka (KUL, Lublin); 1994, dr nauk teologicznych (KUL, Lublin); 2011, dr hab. nauk teologicznych: katechetyka (UWM, Olsztyn); 2001–2025, profesor (UMK, Toruń); zainteresowania naukowe: podstawy pedagogiki, podstawy dydaktyki, współczesny system szkolny.

młodzież. Włącza się ona w działania Szkolnych Kół Caritas (SKC), funkcjonujących w każdej diecezji. Taka aktywność dzieci i młodzieży ma miejsce również w diecezji włocławskiej.

1. Początek Szkolnych Kół Caritas

Szkolne Koła Caritas w diecezji włocławskiej powstawały na skutek pozytywnych doświadczeń zaangażowania młodzieży szkół średnich w diecezji rzeszowskiej w działalność charytatywną. Dyrektor Caritas Rzeszowskiej ks. Stanisław Słowik wiosną 1995 roku zwrócił się do młodzieży kilku szkół średnich Rzeszowa z prośbą o pomoc w zebraniu darów dla dzieci i młodzieży Lwowa. Zbierano wtedy odzież, buty, pomoce szkolne dla dzieci i młodzieży z Ukrainy. Szczególnie aktywni przez wiele miesięcy byli uczniowie II Liceum w Rzeszowie. To zaangażowanie w pomoc sprawiło, że uczniowie wraz ze swoją opiekunką Marią Kowalską, nauczycielką fizyki, zwracali się z prośbą do dyrektora szkoły, aby ten poprosił Caritas Rzeszów o możliwość formalnej przynależności do niej. W odpowiedzi na prośbę dyrektora II LO w Rzeszowie dyrektor Caritas Rzeszów, opierając się na Statucie Caritas w dniu 8 września 1995 roku, powołał SKC przy II LO w Rzeszowie. To działanie zyskało także akceptację miejscowego biskupa¹. Zdobyłym doświadczeniem współpracy charytatywnej z młodzieżą podzielił się dyrektor Caritas Rzeszów na ogólnopolskim spotkaniu dyrektorów Caritas. Aktywność rzeszowskiej młodzieży spotkała się z dużym zainteresowaniem i chęcią jej upowszechnienia w polskich diecezjach. To spowodowało podjęcie prac nad przygotowaniem Statutu Szkolnych Kół Caritas oraz wypracowaniem procedury ich powoływania. Szkolne Koło Caritas jest organizacją młodzieżową działającą na terenie szkoły pod nadzorem dyrektora szkoły. Opiekę nad funkcjonowaniem koła sprawuje nauczyciel zatwierdzony przez dyrektora szkoły i dyrektora Caritas diecezjalnej². Podstawą prawną do działania koła Caritas w szkole jest ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 roku. Artykuł 56 tej ustawy mówi, że w szkole mogą działać, z wyjątkiem partii i organizacji politycznych, stowarzyszenia i organizacje, których celem statutowym jest działalność wychowawcza

¹ Por. P. Kosiak, *Historia działalności charytatywnej dzieci i młodzieży na przykładzie szkolnych Kół Caritas w Polsce*, w: *Z pomocą potrzebującym*, red. U. Bejma, M. Iżycki, L. Szkot, Warszawa 2020, s. 230–231.

² Tamże, s. 233

wśród dzieci i młodzieży albo rozszerzenie lub wzbogacenie działalności dydaktycznej, wychowawczej lub opiekuńczej szkoły lub placówki. Zgodę na podjęcie działalności organizacji lub stowarzyszenia wyraża dyrektor szkoły po zasięgnięciu opinii rady szkoły lub placówki³.

Szkolne Koła Caritas stanowią jednocześnie integralną część Caritas, która działa w oparciu o przepisy prawa kanonicznego, dlatego są one zobowiązane do respektowania norm prawa kanonicznego. Oznacza to, że status Szkolnego Koła Caritas jest określany przez statut Caritas danej diecezji i podlega prawu kanonicznemu⁴. Podstawowym zadaniem SKC, zgodnie ze statutem Caritas, jest realizacja przykazania miłości bliźniego w odniesieniu do każdej osoby, bez względu na jej przekonania światopoglądowe czy przynależność religijną, narodową czy rasową. Zarazem członkami takiego koła mogą być uczniowie, którzy akceptują cele i zasady zawarte w jego statucie⁵.

Aktywność SKC jest częścią aktywności społecznej posiadającej w Polsce wieloletnie tradycje. W polskim społeczeństwie po roku 1989 obserwuje się wzmożoną aktywność różnych stowarzyszeń prowadzących różne formy wolontariatu. Jest ona widoczna zarówno wśród stowarzyszeń świeckich jak i w Kościele⁶. Wolontariat opiera się na wartościach akceptowanych przez wszystkich ludzi i ma charakter ponadreligijny. Jest również wolontariat chrześcijański, który różni się od wolontariatu świeckiego, gdyż jest on inspirowany wiarą, która wyraża się przez miłość; samym sercem wiary jest bowiem miłość bliźniego⁷. Wyróżnia go też charakter duchowy. Polega on na tym, że wolontariusz to „ochotnik świadczący miłość bliźniemu, ofiarowujący dar serca, dar siebie, to osoba świadcząca bezinteresownie dobroć⁸.

Ważną rolę w kształtowaniu postaw altruistycznych, które leżą u podstaw wolontariatu wypełnia rodzina. Dziecko otaczane w rodzinie rozumną miłością i właściwie wychowywane rozwija w sobie życzliwość i sympatię nie tylko do najbliższych, ale do każdego spotykanego człowieka. Chętnie spieszy z pomocą innym, potrafi współczuć i opiekować się słabszymi⁹.

³ Por. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, Dz.U. 1991 r. nr 95, poz. 425.

⁴ Por. Kosiak, *Historia działalności*, s. 235.

⁵ Tamże, s. 235–236.

⁶ Por. P. Potyrała, *Szkolne Koła Caritas jako współczesna forma wolontariatu*, „Veritati et Caritati”, 5(2015), s. 235.

⁷ Tamże s. 239–240.

⁸ Por. H. Kokoszowska-Kot, *Być wolontariuszem*, „Wolontariusz”, 3(2000), s. 13.

⁹ P. Poręba, *Psychologiczne uwarunkowania życia rodzinnego*, Lublin, 1981, s. 48–55.

Jaki więc będzie przykład rodziców dotyczący wartości, współdziałania, empatii, jaki będzie ich pogląd na świat i na miejsce w nim pojedynczego człowieka, taka w znacznej mierze będzie społeczna dojrzałość ich dorastających dzieci¹⁰. Panująca w rodzinie atmosfera demokratyczna sprzyja podejmowaniu działań wolontariackich. Relacje ciepłe, pełne wrażliwości na potrzeby innych członków rodziny, z jasno określonymi normami i zasadami postępowania stanowią ważny czynnik sprzyjający podejmowaniu aktywności pomocowej wobec innych. Z badań przeprowadzonych przez Katarzynę Braun wynika, że młodzi wolontariusze wzorce zachowań pomocowych czerpią przede wszystkim z zachowań rodziców i osób znaczących. Jej badania potwierdzają także to, że rodzice obserwując aktywność swoich dzieci w wolontariacie wyrażają z tego faktu zadowolenie. To staje się dla ich dzieci oparciem w ich zaangażowaniu¹¹.

2. Podstawy prawne Szkolnych Kół Caritas

Trzeba zauważyć, że członkowie SKC uczestniczą w aktywności charytatywnej, która ma charakter wolontariatu i która jest opisana przez prawo polskie. Wolontariuszem jest osoba, „która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na zasadach określonych w ustawie” o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (art. 2, p. 3)¹². Ustawa określa także kwalifikacje, które powinien spełniać wolontariusz. Mówi o tym art. 43 wcześniej przywołanej ustawy. „Wolontariusz powinien posiadać kwalifikacje i spełniać wymagania odpowiednie do rodzaju i zakresu wykonywanych świadczeń, jeżeli obowiązek posiadania takich kwalifikacji i spełniania stosownych wymagań wynika z odrębnych przepisów”. Świadczenia wykonywane przez wolontariuszy są wykonywane w sposób określony w porozumieniu z podmiotem go angażującym (art. 44.1). Na żądanie wolontariusza korzystający z jego usług jest obowiązany potwierdzić na piśmie treść porozumienia, a także wydać pisemne zaświadczenie o wykonaniu świadczeń przez wolontariusza (art. 44.2). Ustawodawca wymaga także, aby świadczenie wolontariusza, które jest wykonywane przez okres dłuższy niż 30 dni, opierało się na porozumieniu sporządzonym na piśmie (art. 44.4). Zarazem wolontariuszowi, który

¹⁰ I. Obuchowska, *Drogi dorastania*, Warszawa, 1996, s. 37.

¹¹ Por. K. Braun, *Rodzinne uwarunkowania zaangażowania młodzieży w wolontariat*, „Roczniki Nauk o Rodzinie”, 59(2012), nr 4 s. 109–127.

¹² Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Dz.U. 2003 nr 96 poz. 873.

wykonuje świadczenia przez okres nie dłuższy niż 30 dni, korzystający z jego usług zobowiązany jest zapewnić ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków (art. 46.3). Równocześnie podmiot korzystający z usług wolontariusza ma obowiązek poinformować go o przysługujących mu prawach i ciążących na nim obowiązkach oraz zapewnić dostępność tych informacji (art. 47).

Te przepisy prawa znalazły także zastosowanie w regulaminie Szkolnego Koła Caritas Diecezji Włocławskiej. Podstawą prawną do powołania Szkolnego Koła Caritas Diecezji Włocławskiej jest Statut Caritas Diecezji Włocławskiej zatwierdzony przez biskupa Henryka Muszyńskiego w dniu 22 czerwca 1990 roku. Taką możliwość zawiera artykuł 21 i artykuł 22 Statutu Caritas Diecezji Włocławskiej. Regulamin Szkolnego Koła Caritas jest wzorowany na Regulaminie Szkolnych Kół Caritas przyjętym przez Caritas Polska.

W postanowieniach ogólnych regulaminu Szkolnego Koła Caritas przewidziano powołanie szkolnego koła Caritas przez Caritas diecezjalną reprezentowaną przez dyrektora Caritas na wniosek dyrektora szkoły (R I, art. 1). Takie koło jest wewnętrzną jednostką Caritas Diecezji Włocławskiej włączającą się w działania charytatywne, opiekuńcze i wychowawcze prowadzone przez Caritas na zasadzie wolontariatu. Członkami tego koła mogą być uczniowie i pracownicy szkoły (R I, art. 2). Regulamin przewiduje, że opiekę duchową nad tym kołem sprawuje asystent kościelny wyznaczony przez dyrektora Caritas (R I, art. 3). Natomiast w sprawach organizacyjnych i wychowawczych opiekę nad kołem sprawuje opiekun koła powoływany przez dyrektora Caritas na wniosek dyrektora szkoły (R I, art. 4). Caritas zawiera porozumienie o wykonywaniu świadczeń wolontariatu w formie pisemnej z członkami koła. W przypadku członków koła poniżej 13 roku życia takie porozumienie zawiera Caritas z opiekunem prawnym dziecka, zaś między 13 a 18 rokiem życia za zgodą jego prawnych opiekunów. Takie porozumienie zawiera Caritas także z opiekunem koła (R I, art. 6).

Regulamin przedstawia także zadania, które powinno realizować koło. Zadania te wynikają z przykazania miłości bliźniego, które powinno być odnoszone do każdego człowieka bez względu na jego przekonania, wyznanie, narodowość czy rasę (R II, art. 1). Zostały także określone prawa i obowiązki członka Szkolnego Koła Caritas. Prawa członka ujmuje art. 2. Ma on prawo do uczestniczenia w życiu i działalności koła, może wpływać na jego kształt, posiadać legitymację, otrzymywać zaświad-

czenie o uczestniczeniu w działaniach wolontariackich, uczestniczyć w szkoleniach i wyjazdach organizowanych przez Caritas (R III, art. 2). Regulamin zawiera także obowiązki członka koła Caritas. Należą do nich uczestniczenia w pracach i zebraniach koła, życie zgodnie z zasadami wiary, dążenie do urzeczywistnienia miłosierdzia przez modlitwę, słowo i czyn, dbanie o dobre imię Kościoła, Ojczyzny, parafii, szkoły i koła (R III, art. 3). W działalność koła mogą włączać się także uczniowie niechrześcijani za zgodą opiekuna (R III, art. 5).

Dyrektor Caritas Diecezji Włocławskiej w 2001 roku zwrócił się o opinię na temat Regulaminu Szkolnych Kół Caritas działających na terenie podległym Kuratorium Oświaty w Poznaniu i w Bydgoszczy. Z obu instytucji otrzymał pozytywną opinię. Zastępca Wielkopolskiego Kuratora Oświaty w Piśmie z dnia 25 marca 2001 roku wyraził aprobatę dla tworzenia opartych na wolontariacie Szkolnych Kół Caritas. Oferta złożona przez Caritas Diecezji Włocławskiej wpisywała się w myśl Światowego Roku Wolontariatu. Dodał także, że propozycja ta jest zgodna z prawem oświatowym i z zadaniami wychowawczymi szkoły¹³. Także przedstawiciel Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy akcentował, że treści przedstawionego regulaminu nie są sprzeczne z celami i zadaniami szkół wynikającymi z przepisów prawa oraz uszczegółowionymi w ramowych statutach szkół¹⁴.

3. Rozwój aktywności Szkolnych Kół Caritas w diecezji włocławskiej

Po zatwierdzeniu Regulaminu oraz po uzyskaniu pozytywnych opinii Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy i Poznaniu stopniowo zaczynały powstawać Szkolne Koła Caritas na terenie całej diecezji włocławskiej. W początkowym okresie działało 69 kół; 26 w szkołach podstawowych, 28 w gimnazjach i zespołach szkolno-gimnazjalnych, 8 w liceach ogólnokształcących oraz 7 w średnich szkołach zawodowych¹⁵. W roku 2006 dyrekcja Przedszkola Samorządowego nr 2 im. Kubusia Puchatka zwróciła się do dyrektora Caritas Diecezji Włocławskiej o utworzenie Przedszkolnego Koła Caritas¹⁶. Po likwidacji gimnazjów w 2017 roku liczba

¹³ Por. Archiwum Caritas Diecezji Włocławskiej (ACDW), Pismo Kuratorium Oświaty w Poznaniu nr WN-401/19/2001/BS z dnia 25 III 2001.

¹⁴ ACDW, Pismo Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy z 16 III 2001.

¹⁵ ACDW, Szkolne Koła Caritas działające na terenie Diecezji Włocławskiej, mps.

¹⁶ ACDW, Pismo Dyrekcji Przedszkola do Dyrektora Caritas Diecezji Włocławskiej, mps.

Szkolnych Kół Caritas się zmniejszała. Na to zmniejszenie wpływa także zmieniająca się postawa kolejnych pokoleń dzieci i młodzieży wobec Kościoła a zarazem zmienia się gotowość do podejmowania służby społecznej w postaci wolontariatu i uczestnictwa w aktywności Szkolnych Kół Caritas. Jednocześnie pojawiają się nowe prośby o stworzenie Szkolnego Koła Caritas. W 2018 r. dyrekcja Liceum Marii Konopnickiej we Włocławku zwróciła się o utworzenie Szkolnego Koła Caritas. W tym samym roku powołano Przedszkolne Koło Caritas w Przedszkolu nr 8 we Włocławku (parafia św. Jana Chrzciciela we Włocławku). Natomiast w roku 2020 taką prośbę wystosowała Szkoła Podstawowa (SP) w Górkach na terenie parafii Kłodawa, w roku 2021 SP nr 1 w Izbicy Kujawskiej oraz SP w Osieku nad Wisłą. Kilka kolejnych prośb pojawiło się w roku 2022, w czasie trwania pandemii koronawirusa. Była to między innymi prośba dyrekcji SP nr 3 w Kole, dyrekcji SP w Przedczu, dyrekcji SP nr 1 w Ciechocinku.

Z ankiety przeprowadzonej przez Caritas Diecezji Włocławskiej w roku 2021 i 2022 oraz kolejnej w roku 2025 wynika, że w tym czasie działało 29 kół, a w ich pracy uczestniczyło 735 uczniów. Najstarsze koła wychowują dzieci i młodzież od 22 lat. Takie koła istnieją w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Osiecinach. Przez okres 20 lat w działalność charytatywną angażują się koła z Zespołu Szkół Górniczo-Energetycznych w Koninie i Szkoły Podstawowej w Pęczniewie, a od 19 lat taka formacja trwa w Zespole Szkół w Zbrachlinie, Zespole Szkół w Baruchowie (par. Kłotno) oraz SP w Cyprianie (par. Chełmica Duża).

Zaangażowanie Szkolnych Kół Caritas w diecezji włocławskiej warto odnieść do skali ogólnopolskiej. W raporcie stowarzyszenia Klon/Jawor na temat wolontariatu w Kościele w roku 2010 wynika, że co dziesiąty Polak poświęcał nieodpłatnie czas na rzecz Kościoła. Ponadto w zaangażowaniu na rzecz Kościoła znaczenie ma także wielkość rodziny. W rodzinie pięcioosobowej lub większej co piąta osoba poświęcała czas na rzecz Kościoła¹⁷. Ta forma szkolnego wolontariatu szybko zyskała popularność najpierw w diecezji rzeszowskiej, a potem stopniowo w całej Polsce. W wyniku badań statystycznych ustalono, że w 2020 roku w Szkolnych Kołach Caritas zrzeszonych było 19 765 uczniów¹⁸. Na-

¹⁷ Por. J. Przewłocka, *Zaangażowanie społeczne Polaków w roku 2010: Wolontariat, filantropia, 1%. Raport z badań*, Warszawa 2011 s. 38.

¹⁸ Por. Kosiak, *Historia działalności*, s. 232.

tomiaś z badań Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego wynika, że w roku 2021 w całej Polsce pracowały 573 Szkolne Koła Caritas, które angażowały 15 833 osoby¹⁹.

Przez cały okres funkcjonowania kół Caritas w diecezji włocławskiej Caritas Diecezji Włocławskiej troszczyła się o ich działanie. Stąd dość regularnie odbywały się spotkania opiekunów kół. Były one okazją do wskazania najbardziej aktualnych zadań podejmowanych przez Caritas Diecezji Włocławskiej we współpracy ze Szkolnymi Kołami Caritas, ale także do wspierania formacji dzieci i młodzieży oraz do wymiany doświadczeń, którymi dzielili się opiekunowie kół²⁰. Do dyspozycji opiekunów Szkolnych Kół Caritas powstają też materiały dydaktyczne ułatwiające formację w ciągu roku szkolnego²¹.

4. Obszary aktywności Szkolnych Kół Caritas w diecezji włocławskiej

Działalność Szkolnych Kół Caritas na terenie diecezji włocławskiej znajduje odzwierciedlenie w sprawozdaniach z działalności kół oraz przeprowadzonych ankietach. W sprawozdaniu koła działającego przy Publicznym Gimnazjum w Osięcinach w roku 2012/13 wymienia się 11 form aktywności. Były to: udzielanie słabszym uczniom pomocy w nauce, odwiedzanie osób chorych i starszych, troska o zapomniane groby na miejscowym cmentarzu, zbieranie nakrętek dla dziecka z Włocławka, organizacja dyskoteki charytatywnej, z której dochodu zakupiono słodycze dla dzieci z Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Brzeziu, zbieranie słodyczy, zabawek, gier planszowych dla dzieci z palcówki w Brzeziu w ramach akcji „Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom”, wystawienie spektaklu teatralnego pt. „Lustro”, który pomagał gimnazjalistom uporać się z presją rówieśniczą, odrzuceniem czy agresją i innymi problemami przeżywanymi przez młodzież w tym czasie. Członkowie koła dofinansowali też zakup butów dla jednej z uczennic. W czasie tygodnia miłosierdzia członkowie koła modlili się za osoby potrzebujące. Z zebranych funduszy zapłacili też

¹⁹ Por. Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego, *Katolickie Organizacje Charytatywne. Raport z badań katolickich organizacji charytatywnych oraz przyparafialnej aktywności charytatywnej*, Warszawa 2021, s. 17.

²⁰ ACDW, Lista obecności z 8 IV 2011 r. Spotkanie wiosenne odpowiedzialnych Szkolnych Kół Caritas i Parafialnych Zespołów Charytatywnych, mps.

²¹ *Dobra jest więcej. Poradnik dla opiekunów Szkolnych Kół Caritas*, Caritas Polska, Warszawa, b.r.w.; A.K. Dycha, M. Gaweł, K. Sagan, Z. Sobolewski, *Podręcznik opiekuna szkolnego koła Caritas*, Warszawa 2009; Z. Sobolewski, *Szkolne Koła Caritas – formacja chrześcijańska*, Warszawa 2009.

za wyjazd na wycieczkę szkolną jednej uczennicy pochodzącej z rodziny o trudnej sytuacji materialnej²².

Ankieta przeprowadzona przez Caritas Diecezji Włocławskiej w 2024 roku pozwoliła dostrzec wiele form aktywności, w których uczestniczą SKC. Do nich należą ogólnopolskie akcje Caritas Polska: „Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom”, „Jałmużna Wielkopostna”, „Tak pomagam”, „Tornister pełen uśmiechów” czy udział w przeprowadzaniu zbiórki na stypendia fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”. Współdziałają także przy pomocy misyjnej z fundacją „Redemptoris Misio”; biorą udział w pomocy uchodźcom z Ukrainy. Angażowały się w pomoc dla powodzian na Dolnym Śląsku w 2024 roku, przygotowaniu paczek dla rodzin w ramach „Szlachetnej Paczki”, wspieraniu różnych domów pomocy społecznej czy ośrodków opieki dla dzieci i młodzieży. Pojawiają się też różne formy pomocy dla ośrodków zajmujących się bezdomnymi zwierzętami.

W 2022 roku Polacy włączyli się w wiele różnych for pomocy dla Ukrainy po rozpoczęciu wojny. Między innymi w Szkole Podstawowej w Charłupi Wielkiej na terenie parafii Wróblew w odpowiedzi na apel Caritas Diecezji Włocławskiej Szkolne Koło Caritas dwukrotnie zorganizowało pomoc w dniach 7 i 14 marca 2022 roku. Zbierano żywność o długim terminie ważności, artykuły higieniczne oraz artykuły szkolne. Zebrane dary przekazano uchodźcom z Ukrainy za pośrednictwem Urzędu Gminy Wróblew²³. Oprócz tego zarówno w roku 2022 i latach następnych w tę pomoc włączały się SKC w Izbicy Kujawskiej²⁴, SKC Zespołu Szkół Towarzystwa Salezjańskiego w Aleksandrowie Kujawskim²⁵, SKC SP nr 1²⁶ i nr 3 w Ciechocinku²⁷, SKC SP w Niszczewach²⁸, SKC SP nr 9 w Zduńskiej

²² Por. ACDW, Sprawozdanie z działalności Szkolnego Koła Caritas działającego przy Publicznym Gimnazjum im. Ziemi Kujawskiej w Osięcinach za rok szkolny 2012/2013, mps.

²³ Por. ACDW, Dyrekcja Szkoły Podstawowej w Charłupi Wielkiej, Protokół z akcji „Pomoc dla Ukrainy” z 14 III 2022, mps.

²⁴ Por. ACDW, Ankieta nr 7 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w Szkole Podstawowej nr 1 w Izbicy Kujawskiej, mps.

²⁵ Por. ACDW, Ankieta nr 1 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w Zespole Szkół Towarzystwa Salezjańskiego w Aleksandrowie Kujawskim, mps.

²⁶ Por. ACDW, Ankieta nr 4 na temat aktywności szkolnego Koła Caritas w Szkole Podstawowej nr 1 w Ciechocinku, mps.

²⁷ Por. ACDW, Ankieta nr 3 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w Szkole Podstawowej nr 3 w Ciechocinku, mps.

²⁸ Por. ACDW, Ankieta nr 13 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w SP w Niszczewach, mps.

Woli²⁹, SKC w Zespole Szkół Górniczo-Energetycznych w Koninie³⁰, SKC w LO im M. Konopnickiej we Włocławku³¹, SKC SP w Piotrkowie Kujawskim³², SKC SP nr 4 w Sieradzu³³.

Jesienią 2024 roku wiele Szkolnych Kół Caritas włączyło się w pomoc powodzią włączyło na Dolnym Śląsku, np: ze SP w Cyprianie³⁴, ze SP w Byczu³⁵, ze SP nr 22 we Włocławku³⁶, ze SP nr 1³⁷ i nr 3 w Ciecho-cinku³⁸, z LO im M. Konopnickiej we Włocławku³⁹, ze SP w Sieradzu⁴⁰, ze SP w Charłupi Wielkiej⁴¹, ze SP nr 5 w Lipnie⁴² oraz ze SP nr 1 w Izbicy Kujawskiej⁴³.

W „Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom” angażują się od lat członkowie SKC: ze SP w Przedczu⁴⁴, ze SP w Osięcinach⁴⁵, ze SP w Zadusznikach⁴⁶, ze

²⁹ Por. ACDW, Ankieta nr 22 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w Szkole Podstawowej nr 9 w Zduńskiej Woli, mps.

³⁰ Por. ACDW, Ankieta nr 16 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w Zespole Szkół Górniczo-Energetycznych w Koninie, mps.

³¹ Por. ACDW, Ankieta nr 18 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w III Liceum Ogólnokształcącym we Włocławku, mps.

³² Por. Ankieta nr 10 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w Szkole Podstawowej w Piotrkowie Kujawskim, mps.

³³ Por. ACDW, Ankieta nr 12 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w Szkole Podstawowej nr 4 w Sieradzu, mps.

³⁴ Por. ACDW, Ankieta nr 6 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w Szkole Podstawowej w Cyprianie, mps.

³⁵ Por. ACDW, Ankieta nr 5 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w Szkole Podstawowej w Byczu, mps.

³⁶ Por. ACDW, Ankieta nr 19 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w Szkole Podstawowej nr 22 we Włocławku, mps.

³⁷ Por. ACDW, Ankieta nr 4.

³⁸ Por. ACDW, Ankieta nr 3.

³⁹ Por. ACDW, Ankieta nr 18.

⁴⁰ Por. ACDW, Ankieta nr 12.

⁴¹ Por. ACDW, Ankieta nr 2 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w Szkole Podstawowej w Charłupi Wielkiej, mps.

⁴² Por. ACDW, Ankieta nr 8 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w Szkole Podstawowej nr 5 w Lipnie, mps.

⁴³ Por. Ankieta nr 7.

⁴⁴ Por. ACDW, Ankieta nr 11 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w Szkole Podstawowej w Przedczu, mps.

⁴⁵ Por. ACDW, Ankieta nr 20 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w Szkole Podstawowej w Osięcinach, mps.

⁴⁶ Por. ACDW, Ankieta nr 21 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w Szkole Podstawowej w Zadusznikach, mps.

SP w Piotrkowie Kujawskim⁴⁷, ze SP nr 4 w Sieradzu⁴⁸, ze SP w Cyprianie⁴⁹. Często wspierają miejscowe parafie w rozprowadzaniu świec na stół wigilijny, a także podejmują własne inicjatywy, które do dzieła mogą wzbogacić.

W Wielkim Poście tradycją kontynuowaną przez parafie diecezji włocławskiej jest „Jałmużna Wielkopostna”. W tą akcję włączają się od wielu lat SKC ze SP w Osięcinach⁵⁰, SKC ze SP w Piotrkowie Kujawskim⁵¹ oraz SKC ze SP w Cyprianie⁵².

Piękną inicjatywą jest włączanie się przez wiele lat w przeżywanie Dnia Papieskiego, który jest upamiętnieniem wyboru Jana Pawła II⁵³. W Polsce obchody tego dnia połączone są ze zbieraniem funduszy na rzecz Fundacji Dzieło Nowego Tysiąclecia⁵⁴, która obejmuje wieloletnią opieką finansową zdolną młodzież z niezamożnych rodzin. Udzielane przez Fundację stypendia pozwalają stypendystom zdobyć wykształcenie adekwatne do ich zdolności. Fundacja Dzieło Nowego Tysiąclecia stara się kształtować swoich stypendystów w duchu katolickim. W zbieranie funduszy na rzecz Fundacji Dzieło Nowego Tysiąclecia włączały się między innymi SKC ze SP nr 5 w Lipnie⁵⁵, SKC ze SP w Cyprianie⁵⁶, SKC ze SP w Osięcinach⁵⁷, SKC nr 9 ze SP nr 9 w Zduńskiej Woli⁵⁸.

⁴⁷ Por. ACDW, Ankieta nr 10.

⁴⁸ Por. ACDW, Ankieta nr 12.

⁴⁹ Por. ACDW, Ankieta nr 6.

⁵⁰ Por. ACDW, Ankieta nr 20.

⁵¹ Por. ACDW, Ankieta nr 10.

⁵² Por. ACDW, Ankieta nr 6.

⁵³ Każdego roku, w niedzielę poprzedzającą wybór Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową (16 X 1978) w całej Polsce oraz środowiskach polonijnych obchodzony jest Dzień Papieski, podczas którego Kościół w Polsce trwa modlitwie z obecnym papieżem oraz zagłębia się w nauczanie św. Jana Pawła II. Por. Fundacja Dzieło Nowego Tysiąclecia, *Idea*, <https://Dzieło.PL/dzien-papieski/idea> [5.02.2005].

⁵⁴ Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia” została powołana przez Konferencję Episkopatu Polski w 2000 roku jako wyraz wdzięczności dla papieża Jana Pawła II za Jego niestrudzoną posługę duchową na rzecz Kościoła i Ojczyzny. Idea utworzenia Fundacji jako organizacji, której działalność ma upamiętniać pontyfikat Jana Pawła II przez promowanie nauczania papieża i wspieranie określonych przedsięwzięć społecznych, głównie w dziedzinie edukacji i kultury, narodziła się po pielgrzymce ojca świętego do Polski w 1999 r. Por. Fundacja Dzieło Nowego Tysiąclecia, *Kim jesteśmy?*, <https://Dzieło.PL/o-fundacji/kim-jestesmy> [5.02.2025].

⁵⁵ Por. ACDW, Ankieta nr 8.

⁵⁶ Por. ACDW, Ankieta nr 6.

⁵⁷ Por. ACDW, Ankieta nr 20.

⁵⁸ Por. ACDW, Ankieta nr 22.

Od wielu lat Caritas Polska prowadzi Akcję „Tak Pomagam”. Jest to ogólnopolska zbiórka żywności prowadzona dwa razy w roku – przed Wielkanocą i przed Bożym Narodzeniem – w sklepach na terenie całego kraju. Z ofiarowanych przez kupujących produktów o długim terminie przydatności do spożycia Caritas przygotowuje paczki żywnościowe i posiłki dla potrzebujących. W ramach zbiórki można także przekazać darowiznę finansową BLIKIEM lub przelewem, która jest przeznaczana na obiady dla seniorów⁵⁹. W tej akcji brały udział wielokrotnie SKC ze SP nr 3 w Ciechocinku⁶⁰, SKC ze SP w Osięcinach w latach 2015–2019⁶¹, SKC ze z Zespołu Szkół Towarzystwa Salezjańskiego w Aleksandrowie Kujawskim⁶², SKC ze SP nr 9 w Zduńskiej Woli⁶³.

Caritas diecezjalna przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego rozpoczyna akcję „Tornister pełen uśmiechu”. Akcja ma na celu przygotowanie wyprawki szkolnej dzieciom z rodzin w trudnej sytuacji życiowej, tak aby nowy rok szkolny mogły rozpocząć z uśmiechem. Akcja polega na tym, że wierni zabierają do domu wystawiony w kościele parafialnym pusty plecak i sami uzupełniają go przyborami szkolnymi. Wypełniony plecak np. po tygodniu, odnoszą z powrotem do kościoła, aby mogło nim zostać obdarowane jakieś konkretne, wskazane przez parafię dziecko. Akcja ta w wielu parafiach różnych diecezji cieszy się dużą popularnością. W tą akcję włączały się także Szkolne Koła Caritas między innymi ze SP w Charlupie Wielkiej⁶⁴.

Wiele Szkolnych Kół Caritas angażuje się w pomoc misyjną, która przyjmuje postać adopcji na odległość⁶⁵ związanej z konkursem katechetycznym „Mój szkolny kolega z Afryki”, adopcji serca⁶⁶; zbiórki

⁵⁹ Caritas Polska, *Tak. Pomagam!*, <https://Caritas.PL/takpomagam> [5.02.2025].

⁶⁰ Por. ACDW, Ankieta nr 3.

⁶¹ Por. ACDW, Ankieta nr 20.

⁶² Por. ACDW, Ankieta nr 1.

⁶³ Por. ACDW, Ankieta nr 22.

⁶⁴ Por. ACDW, Ankieta nr 2.

⁶⁵ Adopcja na odległość to wyjątkowa forma wsparcia dziecka z misji, dzięki której można odmienić jego życie. Dzięki regularnemu wsparciu finansowemu dziecko otrzymuje dostęp do edukacji, opieki zdrowotnej i podstawowych potrzeb, których nie mogą zapewnić jego rodzice. Por. Franciszkański Sekretariat Misyjny, *Adopcja dziecka na odległość*, <https://SekretariatMisyjny.PL/adopcja-dziecka-na-odleglosc> [5.02.2025].

⁶⁶ Adopcja serca jest to forma pomocy ubogim dzieciom z krajów Trzeciego Świata. Z reguły polega ona na wsparciu finansowym konkretnego dziecka, którego celem jest umożliwienie dziecku edukacji. Program „adopcja serca” (adopcja na odległość) obejmuje także zdolną młodzież i również wiąże się z pomocą w zdobyciu wykształcenia lub nauką

pieniędzy dla fundacji, które kopią studnie zaopatrujące mieszkańców Afryki w czystą wodę⁶⁷, „Misjonarz na Post”⁶⁸ czy akcji organizowanych przez fundację „Redemptoris missio”, jak: „Opatrunek na ratunek”⁶⁹, „Zaczarowany ołówek” (zbiórka przyborów szkolnych), „Kup Pan szczotkę” (zbiórka szczoteczki i pasty do zębów, mydła w kostce)⁷⁰, „Tornister misyjny”, „Czary mary okulary” (zbiórka starych okularów)⁷¹, „Uśmiech za znaczek” (zbiórka starych znaczków), a także akcja zbierania złomu na różne projekty misyjne w Afryce. W te działania włączało się SKC ze SP w Byczu⁷², SKC ze SP nr 1 w Izbicy Kujawskiej⁷³, SKC ze SP w Cyprianie⁷⁴, SKC ze SP w Osiecinach⁷⁵, SKC ze SP nr 3 w Ciechocinku⁷⁶, SKC z Zespołu Szkół Górniczo-Energetycznych w Koninie⁷⁷, SKC ze SP nr 4 w Sieradzu⁷⁸.

Wiele Szkolnych Kół Caritas włączało się także w akcję „Pacuszka dla Maluszka” organizowaną przez Fundację Małych Stópek ze Szczecina w okresie Adwentu⁷⁹. Wielokrotnie brały w niej udział SKC ze SP

konkretnego zawodu prowadzoną przez Stowarzyszenie Solidarności z Ubogimi Trzeciego Świata „Maitri”. Por. Stowarzyszenie Solidarności z Ubogimi Trzeciego Świata „Maitri”, *Adopcja Serca – objęcie dziecka patronatem*, <https://www.Maitri.PL/adopcja-serca> [5.02.2025].

⁶⁷ „Woda dla Afryki” to najnowsza akcja werbistowskiego Referatu Misyjnego w Pieniężnie. Jej celem jest pomoc lokalnym niewielkim wspólnotom w budowie studni głębinowej, która zapewni czystą i zdrową wodę mieszkańcom i zwierzętom gospodarskim. Taką akcję podejmują też sercanie. Por. Sekretariat Misji Zagranicznych, *Budowa studni w Czadzie*, <https://www.MisjeSercanow.PL/projekty/budowa-studni-w-czadzie> [5.02.2025].

⁶⁸ Uczestnicy inicjatywy poprzez post, modlitwę, ofiarowanie cierpienia lub inne dobre postanowienia wykazują się troską o zadania misyjne, jakie stawia przed sobą Kościół. Losują konkretnego misjonarza i za niego ofiarują swoje modlitwy i umartwienia.

⁶⁹ Fundacja „Redemptoris missio” w ramach tej akcji zbiera dla misyjnych szpitali bandażę i opaski elastyczne, kompresy jałowe i niejałowe, gazy opatrunkowe, plastry w rolce, płyny do odkażania, maści. Por. Fundacja Pomocy Humanitarnej Redemptoris Missio, *Opatrunek na Ratunek*, <https://RedemptorisMissio.Org/opatrunek-na-ratunek> [5.02.2025].

⁷⁰ Taż, *Kup Pan szczotkę*, <https://RedemptorisMissio.Org/dotacja/kup-pan-szczotke> [5.02.2025].

⁷¹ Taż, *Oczy Afryki*, <https://RedemptorisMissio.Org/oczy-afryki> [5.02.2025].

⁷² Por. ACDW, Ankieta nr 5.

⁷³ Por. ACDW, Ankieta nr 10.

⁷⁴ Por. ACDW, Ankieta nr 6.

⁷⁵ Por. ACDW, Ankieta nr 20.

⁷⁶ Por. ACDW, Ankieta nr 3.

⁷⁷ Por. ACDW, Ankieta nr 16.

⁷⁸ Por. ACDW, Ankieta 12.

⁷⁹ Jest to akcja, do której od 2013 r. w atmosferze świąt Bożego Narodzenia, zaprasza Fundacja Małych Stópek. Jej adresatami są: domy dziecka, domy małego dziecka, domy

nr 5 w Lipnie⁸⁰, SKC ze SP nr 1 w Izbicy Kujawskiej⁸¹, SKC ze SP nr 3⁸² w Ciechocinku, SKC ze SP w Charłupi Wielkiej⁸³.

Niektóre szkoły brały udział w akcji „Szlachetna Paczka”⁸⁴. Polegało to na przygotowaniu paczki dla wybranej konkretnej rodziny. Angażowała się w to SKC ze SP nr 22 we Włocławku⁸⁵, SKC z Zespołu Szkół Górniczo-Energetycznych w Koninie⁸⁶, SKC ze SP nr 4 w Sieradzu⁸⁷.

Część Szkolnych Kół Caritas włączała się w pielęgnowanie kontaktów z rodakami mieszkającymi na kresach Rzeczypospolitej. Było to między innymi zbieranie pomocy dla Polaków tam mieszkających oraz dla dzieci z tamtych terenów i zniczy dla poległych na kresach Rzeczypospolitej. W takich działaniach uczestniczyły SKC z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Baruchowie (zbiórka przyborów szkolnych)⁸⁸, SKC SP w Osięcinach (zbiórka przyborów szkolnych dla dzieci na kresach)⁸⁹, SKC SP nr 4 w Sieradzu⁹⁰. SKC ze SP nr 4 w Sieradzu przygotowuje także paczki dla polskiego kombatanta na Kresach. SKC ze SP nr 4 w Sieradzu dołączyło się w roku 2018 do akcji „100 wyprawek dla polskich dzieci na kresach

samotnej matki oraz hospicja. Ponadto owoce zbiórki trafiają również do mam w trudnej sytuacji życiowej, oczekujących narodzin dziecka oraz podopiecznych Fundacji Małych Stópek. Symbolem akcji od samego początku jest specjalna „paczuszkowa” bombka. Por. Fundacja Małych Stópek, *O akcji*, <https://PaczuskaDlaMaluszka.PL/o-akcji> [5.02.2025].

⁸⁰ Por. ACDW, Ankieta nr 8.

⁸¹ Por. ACDW, Ankieta nr 7.

⁸² Por. ACDW, Ankieta nr 3.

⁸³ Por. ACDW, Ankieta nr 2.

⁸⁴ Szlachetna Paczka to ogólnopolski projekt pomocy biednym i potrzebującym rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, realizowany od 2001 roku. Łączy tysiące osób: wolontariuszy, darczyńców, dobroczyńców oraz ubogie i biedne rodziny, które potrzebują pomocy. Głównym założeniem projektu jest idea przekazywania bezpośredniej pomocy – takiej, która daje inspirację do zmiany życia. By była skuteczna i sensowna, odpowiada na konkretne potrzeby zgłaszanych rodzin. Paczka to nie tylko pomoc materialna, ale przede wszystkim impuls i siła do działania, przezwyciężania bezradności życia codziennego i sygnał, że rodziny nie są same. Tak niesiona pomoc osobom ubogim i potrzebującym może przynieść długotrwałe skutki. Por. Stowarzyszenie WIOSNA, *Akcje charytatywne, pomoc i działalność społeczna*, <https://www.SzlachetnaPaczka.PL/akcje-charytatywne-pomoc-i-dzialalnosc-spoeczna> [5.02.2025].

⁸⁵ Por. ACDW, Ankieta nr 19.

⁸⁶ Por. ACDW, Ankieta nr 16.

⁸⁷ Por. ACDW, Ankieta nr 12.

⁸⁸ Por. ACDW, Ankieta nr 14 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Baruchowie, mps.

⁸⁹ Por. ACDW, Ankieta nr 20.

⁹⁰ Por. ACDW, Ankieta nr 12.

na Stulecie Odzyskania niepodległości od młodzieży z województwa łódzkiego” oraz do akcji „Święty Mikołaj na Kresach”.

Kolejnym obszarem jest zaangażowanie się w niesienie pomocy w środowisku lokalnym. Te działania dotyczą Domów Pomocy Społecznej, ośrodków opiekuńczych dla dzieci, szpitali, a także pomocy dla indywidualnych osób.

Młodzież z SKC w Zespole Szkół Górniczo-Energetycznych pomagała mieszkańcom Domu Pomocy Społecznej w Koninie. Było to wspólne śpiewanie kolęd, prezentacja kilku programów słowno-muzycznych w tym jeden wraz z Młodzieżową Orkiestrą Dętą ZSGE czy przygotowanie paczek na św. Mikołaja. Brała też udział w wielu formach aktywności na rzecz osób przebywających w Hospicjum Jana Pawła II w Licheniu, między innymi przygotowała kartki z życzeniami, kilka programów słowno-muzycznych, przeprowadziła zbiórkę do puszek na funkcjonowanie hospicjum „Żonkil nadziei”, zbiórkę kosmetyków i środków do higieny osobistej⁹¹. Z kolei SKC ze SP w Piotrkowie Kujawskim uczestniczyło w zbiórkach opatrunków i środków higienicznych dla Domu Pomocy Społecznej w Piotrkowie Kujawskim⁹². SKC ze SP w Przedczu bierze udział w akcji „Oślódź życie bezdomnemu” na rzecz Schroniska dla bezdomnych we Włocławku, a także zbiera środki czystości dla hospicjum Jana Pawła II w Licheniu⁹³.

Aktywność części Szkolnych Kół Caritas obejmowała także pomoc dla ośrodków opiekuńczych dla dzieci. SKC z Zespołu Szkół Górniczo-Energetycznych przez wiele lat wspierało podopiecznych Świetlicy Środowiskowej „Starówka” w Koninie. Zbierano także książki dla Świetlicy Socjoterapeutycznej nr 1 w Koninie, a także podejmowano aktywność wolontariacką dla Świetlicy Socjoterapeutycznej nr 1 i nr 6 w Koninie⁹⁴.

SKC w SP nr 3 w Kole organizowało zbiórki dla Domów Dziecka w Łodzi i dzieci z Oddziału Onkologicznego w Poznaniu⁹⁵. SKC w SP w Byczu włączało się w akcje charytatywne na rzecz Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej nr 1 „Maluch” i nr 2 „Calineczka” we Włocławku⁹⁶. SKC z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Baruchowie zbierało „mie-

⁹¹ Por. ACDW, Ankieta nr 16.

⁹² Por. ACDW, Ankieta nr 10.

⁹³ Por. ACDW, Ankieta nr 11.

⁹⁴ Por. ACDW, Ankieta nr 16.

⁹⁵ Por. ACDW, Ankieta nr 15 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w SP nr 3 w Kole, mps.

⁹⁶ Por. ACDW, Ankieta nr 14.

dziaki” dla dzieci z fundacji Szczęśliwe Dzieciństwo oraz grosze dla dzieci z rodzinnych domów dziecka⁹⁷. SKC ze SP nr 4 w Sieradzu uczestniczyło w zbiórce żywności dla dzieci TPD w Sieradzu, włączało się w akcję „Słodka paczka” dla Domu Dziecka w Tomisławicach na terenie parafii Charłupia Mała, w przygotowanie paczki w ramach akcji „Podziel się tym co masz” dla dzieci ze świetlicy środowiskowej prowadzonej przez siostry urszulanki w Sieradzu, w zbiórce zabawek, słodczy i ubrań dla dzieci niepełnosprawnych z Domu Pomocy Społecznej przy klasztorze sióstr urszulanek w Sieradzu, w zbieraniu maskotek i kocyków dla dzieci z Oddziału Psychiatrycznego dla Dzieci i Młodzieży w Warcie⁹⁸. SKC ze SP nr 5 w Lipnie współpracuje ze Stowarzyszeniem Start na rzecz osób niepełnosprawnych, a także wspiera Ośrodek Opiekuńczo-Wychowawczy w Lipnie⁹⁹. SKC ze SP nr 1 w Izbicy Kujawskiej prowadziło zbiórkę na rzecz Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej „Calineczka” we Włocławku umożliwiającą przygotowanie wyprawki szkolnej¹⁰⁰.

Z kolei SKC ze SP nr 1 w Ciechocinku zbierało środki czystości i żywność dla dzieci z parafii Ciechocinek, środki czystości i żywność dla świetlicy socjoterapeutycznej prowadzonej przez siostry Sługi Jezusa w Ciechocinku, żywność dla Domu Dziecka w Aleksandrowie Kujawskim¹⁰¹. SKC ze SP nr 3 w Ciechocinku prowadziło zbiórkę „Pieluska dla maluszka” dla dzieci z Domu Samotnej Matki w Ciechocinku, przygotowywało ozdoby świąteczne na kiermasz dedykowany Hospicjum Bożego Miłosierdzia w Raciążku¹⁰².

Z kolei SKC ze SP w Przedczu przygotowywało paczki i pomoc finansową dla mieszkańców Domu Dziecka w Lubieniu Kujawskim¹⁰³. SKC ze SP w Osiecinach organizowało szkolne dyskoteki charytatywne na rzecz podopiecznych Hospicjum Nadzieja w Toruniu, dla dzieci z Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej „Maluch” we Włocławku, dla wychowanków domu Dziecka im. bp. W. Owczarka we Włocławku, dla podopiecznych Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Radziejowie, a także zbiórkę darów dla tego ośrodka w Radziejowie¹⁰⁴.

⁹⁷ Tamże.

⁹⁸ Por. ACDW, Ankieta nr 12.

⁹⁹ Por. ACDW, Ankieta nr 8.

¹⁰⁰ Por. ACDW, Ankieta nr 7.

¹⁰¹ Por. ACDW, Ankieta nr 4.

¹⁰² Por. ACDW, Ankieta nr 3.

¹⁰³ Por. ACDW, Ankieta nr 11.

¹⁰⁴ Por. ACDW, Ankieta nr 20.

Kolejne koła w tym SKC ze SP nr 9 w Zduńskiej Woli przygotowywało paczki dla dzieci z Domu Dziecka w Wojsławicach¹⁰⁵. Natomiast SKC z Zespołu Szkół w Aleksandrowie Kujawskim uczestniczyło w spotkaniach z podopiecznymi Zakładu Opiekuńczo-Pielęgnacyjnego w Aleksandrowie Kujawskim¹⁰⁶.

Niektóre Szkolne Koła Caritas podejmowały też pewne działania na rzecz szpitali. SKC z Zespołu Szkół Górniczo-Energetycznych angażowała się na rzecz Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Koninie. Dla pacjentów szpitala przygotowało program „Jan Paweł II – człowiek modlitwy”. Uczniowie z tego koła przygotowali kartki świąteczne dla pacjentów, a jeden uczeń był wolontariuszem przez cały rok szkolny 2012/2014 w Zakładzie Pielęgnacyjno-Opiekuńczym tego szpitala¹⁰⁷. Także SKC ze SP nr 4 w Sieradzu wraz z Fundacją Dr Clown w Sieradzu włączyło się w akcję przygotowania świątecznych ozdób dla pacjentów w szpitalach w Sieradzu i Zduńskiej Woli¹⁰⁸.

Niemal każde Szkolne Koło Caritas świadczyło pomoc dla osób żyjących w ich środowisku. Były to zarówno dzieci jak też osoby dorosłe. SKC w ZSGE w 2018 roku wspierało uczennicę tej szkoły¹⁰⁹. Także SKC ze SP nr 5 w Lipnie wspomina o zaangażowaniu w różne akcje dla dwóch uczennic z tej szkoły¹¹⁰. SKC w Izbicy Kujawskiej pomagało uczniowi z tej szkoły¹¹¹.

Wiele form aktywności na rzecz uczniów prowadziło SKC w SP nr 3 w Ciechocinku. W 2021 r. przeprowadzono w szkole loterię na leczenie dziecka z Ciechocinka. Podobnie w roku 2022 odbyły się loteria i kiermasz na leczenie innego dziecka, zaś w grudniu 2023 roku we wspomnienie św. Mikołaja kiermasz dla kolejnego dziecka, a za kilka dni zorganizowano charytatywny bieg dla ratowania dwojga dzieci z Bydgoszczy¹¹². Dzieciom z Osięcin pomagało SKP z SP w Osięcinach. Miało to miejsce w roku 2006 i 2015¹¹³.

¹⁰⁵ Por. ACDW, Ankieta nr 22.

¹⁰⁶ Por. ACDW, Ankieta nr 1.

¹⁰⁷ Por. ACDW, Ankieta nr 16.

¹⁰⁸ Por. ACDW, Ankieta nr 12.

¹⁰⁹ Por. ACDW, Ankieta nr 16.

¹¹⁰ Por. ACDW, Ankieta nr 8.

¹¹¹ Por. ACDW, Ankieta nr 7.

¹¹² Por. ACDW, Ankieta nr 3.

¹¹³ Por. ACDW, Ankieta nr 20.

Zdarzało się też, że SKC troszczyły się o większą liczbę osób z ich środowiska. SKC z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Baruchowie przygotowuje kartki świąteczne dla seniorów i nauczycieli emerytów¹¹⁴. SKC ze SP nr 5 w Lipnie współpracuje z MOPS przy udzielaniu pomocy mieszkańcom tego miasta¹¹⁵. SKC ze SP w Cyprianie włącza się w świadczenie pomocy osobom sobie znanym i tego potrzebującym w środowisku wokół tej szkoły (sprzątanie, zakupy)¹¹⁶. Można także dostrzec wiele działań indywidualnych realizowanych tylko i wyłącznie przez dane koło. Przykładem są choćby indywidualne programy pracy koła ze Szkoły Podstawowej w Osiecinach. Można tu wymienić pomoc w rozdaniu odzieży dla osób najbiedniejszych czy wizytę członków tego koła u samotnych seniorów zamieszkałych w Osiecinach z okazji „Dnia Seniora”¹¹⁷.

5. Proces wychowawczy w szkolnych kołach Caritas

Ankieta przeprowadzona przez Caritas Diecezji Włocławskiej na temat funkcjonowania Szkolnych Kół Caritas wypukła również rolę opiekunów tych kół. Opiekun SKC z Osiecin prowadzi je od 21 lat¹¹⁸, a opiekun SKC z Zespołu Szkół Górniczo-Energetycznych angażuje się w tę aktywność od 20 lat¹¹⁹. Są też opiekunowie, którzy mają staż 19-letni. Najczęściej opiekunami są nauczyciele religii, ale także inni nauczyciele ze szkoły. Ankieta odzwierciedla także ich dobre relacje zarówno ze środowiskiem szkolnym, jak i miejscową wspólnotą parafialną i Caritas Diecezji Włocławskiej oraz z lokalnymi organizacjami opiekuńczymi. Można zauważyć, że w każdym środowisku są inne potrzeby i inne możliwości ich zaspokojenia. Ankiety wypuklają szeroki obszar aktywności SKC. To pośrednio wskazuje na wielką wrażliwość opiekunów Szkolnych Kół Caritas, na umiejętności motywowania zarówno członków kół jak i środowiska szkolnego oraz środowiska lokalnego do włączania się w pomaganie. Ich długi staż pracy ze Szkolnymi Kołami Caritas wskazuje na wytrwałość opiekunów w podejmowaniu działań pomocowych.

¹¹⁴ Por. ACDW, Ankieta nr 14.

¹¹⁵ Por. ACDW, Ankieta nr 8.

¹¹⁶ Por. ACDW, Ankieta nr 6.

¹¹⁷ Por. ACDW, Ankieta nr 20.

¹¹⁸ Por. tamże.

¹¹⁹ Por. ACDW, Ankieta nr 16.

Istnienie Szkolnego Koła Caritas jest znakiem dla społeczności szkolnej. Niektóre działania podejmowane przez SKC są intensywnie wspierane przez wielu uczniów szkoły, nauczycieli czy rodziców. Dało się to zauważyć zwłaszcza przy okazji pomocy dla Ukrainy albo w trakcie zbiórek dla powodzian na Dolnym Śląsku w 2024 roku.

Nauczyciele prowadzący Szkolne Koła Caritas dostrzegają też skutki procesu wychowawczego dokonującego się przy okazji uczestnictwa w działalności SKC. Opiekunowie w ankiecie podkreślają, że praca w SKC rozwija empatię, wrażliwość społeczną, chęć niesienia pomocy i dzielenia się z innymi. Członkowie kół potrafią lepiej dostrzegać problemy i reagować na nie, uczą się rozumieć sens pracy dla dobra innych, rozwija się w nich zaangażowanie w służbę dla drugiego człowieka, umiejętność współdziałania w zespole oraz różne uzdolnienia, a także rośnie odpowiedzialność, stają się bardziej otwarci na potrzeby innych i odważni. Niektórzy dodają, że kształtuje się także samodzielność w podejmowaniu inicjatyw na rzecz potrzebujących. Zapoczątkowana chęć niesienia pomocy w SKC bardzo często znajduje kontynuację w wolontariacie na dalszych etapach życia. Praca w kole SKC sprzyja budowaniu więzi we wspólnocie. W wyniku zaangażowania w pracę charytatywną rośnie poczucie satysfakcji z niesienia pomocy. Wielu z nich dzięki udziałowi w akcjach SKC miało okazję doświadczyć, jak wartościowe jest pomaganie. To zaś wzmacniało w nich poczucie własnej wartości. Świadczenie dobra innym sprawia, że wolontariusze spotykają człowieka w jego osobistej i trudnej sytuacji. On zaś nie chciałby, by inni o tym wiedzieli. Przez to uczą się dochowywania tajemnicy dotyczącej osoby obdarowywanej. Niektórzy opiekunowie podkreślali także, że było to okazją do głębszego rozumienia, na czym polega praktykowanie miłości bliźniego. Dostrzegali w tym możliwość poznawania społecznego nauczania Kościoła.

* * *

Obecność Szkolnych Kół Caritas w polskich szkołach stanowi wielką wartość. Od ponad trzydziestu lat koła te dają młodzieży możliwość działania na rzecz dobra zarówno indywidualnego człowieka jak też różnych społeczności. Są one środowiskiem rozwoju kolejnych pokoleń uczącym praktycznej realizacji miłości bliźniego. Kształtują motywację i zdolności do działania w duchu bezinteresownej służby dla других. Wychowują kolejne pokolenia ludzi zdolnych do służby publicznej.

Szkolne Koła Caritas na terenie diecezji wrocławskiej wnoszą wielki wkład w kształtowanie się osobowości kolejnych pokoleń, które uczą się postępować zgodnie z nakazami wyznawanej wiary. Dzięki zaangażowaniu w pracę kół poznają, na czym w codzienności polega miłość bliźniego. Dzięki wrażliwości swoich opiekunów uczą się współdziałania z Kościołem przez realizację inicjatyw związanych z miłosierdziem, takich jak: „Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom”, „Jałmużna Wielkopostna”, „Tornister pełen Uśmiechów”. Uczą się także dostrzegać potrzeby dzieci i młodzieży w krajach misyjnych i współdziałać z polskimi misjonarzami nie tylko przez pomoc materialną, ale także przez duchową.

Uczą się także społecznego zaangażowania, którego motywy wypływają z wiary. Znajduje to wyraz w różnych formach wolontariatu na rzecz szpitali, domów pomocy społecznej, hospicjów, świetlic czy instytucji opiekuńczych dla dzieci i młodzieży.

Należy także podkreślić rolę opiekunów Szkolnych Kół Caritas oraz dyrekcji szkół, którzy wnoszą wielki wkład w formowanie nowych pokoleń w duchu miłości bliźniego. Na szczególne docenienie zasługuje wysiłek opiekunów, którzy przez wiele lat organizują zarówno proces wychowawczy jak i wiele form aktywności Szkolnych Kół Caritas. Zarówno realizacja procesu wychowawczego jak i bogactwo form społecznego zaangażowania staje się możliwe dzięki stałemu zaangażowaniu Caritas Polska, która wspomaga działalność kół przez szkolenia, wymianę doświadczeń i wielość udostępnianych im pomocy dydaktycznych.

CARITAS SCHOOL CLUBS IN THE WŁOCŁAWEK DIOCESE

Keywords: Catholic Church, Wrocław diocese, volunteering, religious education, Caritas Poland, Caritas School Clubs.

Abstract: In the nineties of the 20th century, Caritas Polska, aid institution of the Catholic Church in Poland, was reborn. For young people, new opportunities have appeared to express social commitment. Their activity has become present in Polish schools and in various dioceses. The article is an attempt to present the development of Caritas school circles in the Wrocław diocese.

Sections: [Introduction] > 1. The beginning of the Caritas School Circles > 2. Legal foundations of the Caritas School Circles > 3. Development of the activity of Caritas School Circles in the Wrocław diocese > 4. Areas of the activity of the Caritas School Circles in the Wrocław diocese > 5. Educational process in the Caritas School Circles > [Ending].

BIBLIOGRAFIA

Archiwum Caritas Diecezji Włocławskiej

Ankiety:

Ankieta nr 1 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w Zespole Szkół Towarzystwa Salezjańskiego w Aleksandrowie Kujawskim, mps.

Ankieta nr 2 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w SP w Charłupi Wielkiej, mps.

Ankieta nr 3 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w SP nr 3 w Ciechoćniku, mps.

Ankieta nr 4 na temat aktywności szkolnego Koła Caritas w SP nr 1 w Ciechoćniku, mps.

Ankieta nr 5 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w SP w Byczu, mps.

Ankieta nr 6 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w SP w Cyprianie, mps.

Ankieta nr 7 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w SP nr 1 w Izbicy Kujawskiej, mps.

Ankieta nr 8 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w SP nr 5 w Lipnie, mps.

Ankieta nr 10 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w SP w Piotrkowie Kujawskim, mps.

Ankieta nr 11 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w SP w Przedczu, mps.

Ankieta nr 12 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w SP nr 4 w Sieradzu, mps.

Ankieta nr 13 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w SP w Niszczewach, mps.

Ankieta nr 14 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Baruchowie, mps.

Ankieta nr 15 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w SP nr 3 w Kole, mps.

Ankieta nr 16 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w Zespole Szkół Górniczo-Energetycznych (ZSGE) w Koninie, mps.

Ankieta nr 18 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w III Liceum Ogólnokształcącym we Włocławku, mps.

Ankieta nr 19 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w SP nr 22 we Włocławku, mps.

Ankieta nr 20 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w SP w Osiecinach, mps.

Ankieta nr 21 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w SP w Zadusznikach, mps.

Ankieta nr 22 na temat aktywności Szkolnego Koła Caritas w SP nr 9 w Zduńskiej Woli, mps.

Inne:

Dyrekcja Szkoły Podstawowej w Charłupi Wielkiej, Protokół z akcji „Pomoc dla Ukrainy” z 14 III 2022, mps.

- Lista obecności z 8 IV 2001 r. Spotkanie wiosenne odpowiedzialnych Szkolnych Kół Caritas i Parafialnych Zespołów Charytatywnych, mps.
- Pismo Dyrekcji Przedszkola do Dyrektora Caritas Diecezji Włocławskiej, mps.
- Pismo Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy z 16 III 2001.
- Pismo Kuratorium Oświaty w Poznaniu z dnia 25 III 2001.
- Sprawozdanie z działalności Szkolnego Koła Caritas działającego przy Publicznym Gimnazjum im. Ziemi Kujawskiej w Osiecinach za rok szkolny 2012/2013, mps.
- Szkolne Koła Caritas działające na terenie Diecezji Włocławskiej, mps.
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Dz.U. 2003, nr 96, poz. 873.
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, Dz.U. 1991, nr 95, poz. 425.
- Braun K., *Rodzinne uwarunkowania zaangażowania młodzieży w wolontariat*, „Roczniki Nauk o Rodzinie”, 59(2012), nr 4 s. 109–127.
- Caritas Polska, *Tak. Pomagam!*, <https://Caritas.PL/takpomagam> [5.02.2025].
- Dobra jest więcej. Poradnik dla opiekunów Szkolnych Kół Caritas*, Caritas Polska, Warszawa, b.r.w.
- Dycha A.K., Gawel M., Sagan K., Sobolewski Z., *Podręcznik opiekuna szkolnego koła Caritas*, Warszawa 2009.
- Franciszkański Sekretariat Misyjny, *Adopcja dziecka na odległość*, <https://SekretariatMisyjny.PL/adopcja-dziecka-na-odleglosc> [5.02.2025].
- Fundacja Dzieło Nowego Tysiąclecia, *Idea*, <https://Dzielo.PL/dzien-papieski/idea> [5.02.2005].
- Fundacja Dzieło Nowego Tysiąclecia, *Kim jesteśmy?*, <https://Dzielo.PL/o-fundacji/kim-jestesmy> [5.02.2025].
- Fundacja Małych Stópek, *O akcji*, <https://PacuszkaDlaMaluszka.PL/o-akcji> [05.02.2025].
- Fundacja Pomocy Humanitarnej Redemptoris Missio, *Kup Pan szczotkę*, <https://RedemptorisMissio.Org/dotacja/kup-pan-szczotke> [5.02.2025].
- Fundacja Pomocy Humanitarnej Redemptoris Missio, *Oczy Afryki*, <https://RedemptorisMissio.Org/oczy-afryki> [5.02.2025].
- Fundacja Pomocy Humanitarnej Redemptoris Missio, *Opatrunek na Ratunek*, <https://RedemptorisMissio.Org/opatrunek-na-ratunek> [5.02.2025].
- Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego, *Katolickie Organizacje Charytatywne. Raport z badań katolickich organizacji charytatywnych oraz przyparafialnej aktywności charytatywnej*, Warszawa 2021.
- Kokoszowska-Kot H., *Być wolontariuszem*, „Wolontariusz”, 3(2000), s. 13.
- Kosiak P., *Historia działalności charytatywnej dzieci i młodzieży na przykładzie szkolnych Kół Caritas w Polsce*, w: *Z pomocą potrzebującym*, red. U. Bejma, M. Iżycki, L. Szkot, Warszawa 2020, s. 225–245.

- Obuchowska I., *Drogi dorastania*, Warszawa 1996.
- Poręba P., *Psychologiczne uwarunkowania życia rodzinnego*, Lublin 1981.
- Potyrała P., *Szkolne Koła Caritas jako współczesna forma wolontariatu*, „Veritati et Caritati”, 5(2015), s. 235–259.
- Przewłocka J., *Zaangażowanie społeczne Polaków w roku 2010: Wolontariat, filantropia, 1%. Raport z badań*, Warszawa 2011.
- Sekretariat Misji Zagranicznych, *Budowa studni w Czadzie*, <https://www.MisjeSercanow.PL/projekty/budowa-studni-w-czadzie> [5.02.2025].
- Sobolewski Z., *Szkolne Koła Caritas – formacja chrześcijańska*, Warszawa 2009.
- Stowarzyszenie Solidarności z Ubogimi Trzeciego Świata „Maitri”, *Adopcja Serca – objęcie dziecka patronatem*, <https://www.Maitri.PL/adopcja-serca> [5.02.2025].
- Stowarzyszenie WIOSNA, *Akcje charytatywne, pomoc i działalność społeczna*, <https://www.SzlachetnaPaczka.PL/akcje-charytatywne-pomoc-i-dzialalnosc-spoeczna> [5.02.2025].